

Datum 2018-10-18

Till:
Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Ku2018/01387/MF

Remissyttrande "Ett oberoende public service - nya möjligheter och ökat ansvar" (SOU 2018:50)

Sveriges Konsumenter har beretts möjlighet att inkomma med remissvar till ovanstående utredning. Sveriges Konsumenter är en partipolitiskt oberoende paraplyorganisation med 21 medlemsorganisation som arbetar i konsumenternas intresse.

Public service fyller en ovärderlig roll i ett demokratiskt samhälle, men har också en viktig roll när det gäller att stärka konsumenterna och skapa ökad medvetenhet. Vi är måna om att det skapas långsiktiga förutsättningar för en politiskt men också kommersiellt oberoende och tillgänglig public service.

Som oberoende konsumentorganisation vill vi medverka till att ge ett tydligare konsumentperspektiv på verksamheten. Vi vill särskilt understryka några skäl för detta:

1. Behovet av oberoende folkbildning i ett allt mer komplext och heterogent samhälle växer.
2. Digitaliseringen skapar nya utmaningar när det gäller att leverera oberoende media till alla.
3. Gränsen mellan journalistik och kommersiellt påverkat innehåll är idag allt mer otydlig. Då behövs det informationskanaler där det är helt klart från början att det inte finns någon avsikt att påverka tittare/lyssnare/följare etc i någon kommersiell riktning.
4. Barn idag växer upp med allt fler kommersiella budskap riktade mot sig i tv, radio, sociala medier, genom sponsring, placering på matförpackningar etc. Då är public service en "reklamfri zon" som måste värnas men också ge stöd till en kritisk hållning vad gäller kroppsideal, klädmode, konsumtionshets, ohälsosam mat med mera.

Generellt kan sägas att behovet av oberoende konsumentjournalistik och "motbilder" av det som sägs i marknadsföringen växer. Här har public service en central roll.

Centralt för Sveriges Konsumenter är också mångfald och tillgänglighet - att public service når och ger en röst åt hela befolkningen exempelvis de som är ekonomiskt svaga, har låga kunskaper i språk, är teknikovana, har en funktionsvariation, bor i glesbygd eller har andra modersmål än svenska.

Sveriges Konsumenter är positiv till många av de förslag som lämnas av utredningen. Den starkaste kritiken har vi mot de brister vi ser i förslagen vad gäller att nå människor med funktionsnedsättning och understryker behovet av att nya produkter och tjänster ska vara universellt utformade. Mer om det under kommentarerna till kapitel 5.

Nedan följer våra kommentarer på de specifika avsnitten:

Kap 2. Nya mönster i mediekonsumtion

Sveriges Konsumenter instämmer i de beskrivningar av utmaningarna som ges och de slutsatser som dras i 2.4. Vi välkomnar att public service satsar på lokaljournalistik där kommersiell sådan försvunnit. Förutom den självklara klassiska demokratifrämjande aspekten, så kan lokala redaktioner vara ett viktigt verktyg för att granska lokala näringsidkare och informera om vilka rättigheter konsumenter har. Dock instämmer vi i att det måste finnas en mångfald av aktörer och att uppdraget därför måste formuleras så att inte blir svårare för oberoende, kvalitativa nyhetsmedier.

Kap 4. Var ska public service finnas?

Täckningskravet är centralt och önskvärt hade varit att det skulle täcka 100 procent. Det handlar om demokrati men också om krisberedskap. Vi kan dock stödja en täckning om 99,8 procent.

Sveriges Konsumenter anser det självklart att public service är närvarande i sociala medier, så länge publicering av hela program eller exklusivt material undviks, precis som utredningen föreslår fortsatt ska gälla som huvudregel. Man ska inte behöva ha ett Facebook eller Google-konto för att få åtkomst till public service. Vi stöder också eftertryckligen utredningens förslag om hög transparens i hur public service arbetar med sociala medier.

Kap. 5. Vad ska public service göra och av vem?

Public services breda innehållsuppdrag, speglingsuppdrag och folkbildningsuppdrag är centrala. Vi instämmer i att public service inte ska styras av att maximera antalet tittare eller lyssnare utan istället se till att hela publikens behov och intressen.

Det är bra att medie- och informationskunnighet särskilt betonas. Vi vill också framhålla att public service har unika möjligheter och borde ha ett stort ansvar att göra kommersiellt oberoende produktion för att folkbilda, medvetandegöra och varna sin publik i deras egenskap av konsumenter. Det gäller inte minst barn och unga, som idag översköls av öppen och dold kommersiell påverkan. En inte ringa del av den gäller ohälsosamma livsmedel, som bidrar till fetma och övervikt.

Vi instämmer i beskrivningen av problematiken kring barn och unga och främst Youtube och de bedömningar som görs

I en tid när en mer hållbar konsumtion blir allt mer nödvändig exempelvis på grund av miljö- och klimathot, behöver public service också vara en frizon från reklam och en motkraft mot de öppna och dolda köp- och konsumtionsuppmaningar som finns i utbud från kommersiella aktörer.

Box 38001, 100 64 Stockholm
BESÖK Hornsgatan 172
TELEFON 08 674 43 00
info@sverigeskonsumenter.se
www.sverigeskonsumenter.se

Vad gäller lokala medier - se kapitel 2.

Alla ska kunna få tillgång till oberoende media, därför är det viktigt att tillgängligheten säkerställs. Till 2019 ska enligt nuvarande beslut andelen tv-sändningar som erbjuder teckenspråkstolkning uppgå till 4 procent. Denna andel bör utökas.

Public Service har en viktig uppgift i krissituationer. Kommittén tar upp brister som rör teckenspråk i samband med terroristattacken i Stockholm. Men ”viktigt meddelande till allmänheten”, VMA, rör vanliga situationer om otjänligt vatten eller brandrök i en kommun. Självklart ska VMA nå alla, oavsett funktionsnedsättning, i olika kanaler, även lokalt, vilket även ställer krav på tillgänglighet.

Då utvecklingen går mot att tv- och radioapparaten blir mindre självklara förstahandsval för att ta del av public service, bör målet med de digitala plattformarna alltid vara att så många som möjligt ska ha tillgång till dem. Produkter och tjänster måste följa principerna om universell design.

Exempelvis är det viktigt att SVT Play-appen fungerar bra också på äldre hårdvara och operativsystem. Dessutom bör UR Play antingen bli lättare att följa via en traditionell tv-apparat, alternativt helt inlemmas i SVT Play.

Vad gäller förslag om vad som behöver göras ytterligare ansluter vi till remissvaret från Funktionsrätt Sverige, som också är medlemsorganisation i Sveriges Konsumenter.

6. Förhandsprövning

Frågan om förhandsprövning är mycket komplex och Sveriges Konsumenter har inte möjlighet att förutse följderna av utredningens förslag, som innebär en skärpning, och inte heller om den skulle avskaffas helt. Följderna av en skärpning måste dock vara helt klara och kännas i dagsläget alltför osäkra för att införas. Viktigt är att public service, för att kunna behålla sin viktiga roll och leva upp till sina uppdrag, måste kunna ligga i framkant vad gäller digitala tjänster. Dessutom känns det inte klarlagt att förhandsprövning inte kommer att kunna påverka innehållet.

9. Ekonomiska förutsättningar

Sveriges Konsumenter instämmer i att exponeringen av sponsorskyltar bör minskas i SVT av de skäl som anförs och integriteten gentemot kommersiella intressen är fundamental, vilket gör att transparens och öppenhet är självklara krav.

Stockholm dag som ovan

Jan Bertoft
generalsekreterare